

2

S. Warszewski
/Bukowiec - Kowary/

WIADOMOŚCI O GRUŻLICY
I CHOROBAACH PŁUC
BIULETYN Nr. 4, LIPIEC 1961 r.
ZARZĄDU GŁÓWNEGO POLSKIEGO TWA
PTIZJOPNEUMONOLOGICZNEGO

Sprawozdanie z 15-letniej działalności oddziału chirurgicznego
Państwowego Sanatorium Przeciwgruźliczego "Bukowiec" /Zespół Kowary/
w latach od 1945 do 1960 r.

Sprawozdanie niniejsze stanowi nawiązanie i uzupełnienie sprawozdań ogłoszonych w r. 1950 /Wiad. Lek. R. III Nr 2/ oraz w r. 1954 /Gruźlica, XXII/8 obejmujących lata od 1945 do 1953. Obecne sprawozdanie obejmuje cały dotychczasowy okres działalności oddziału chirurgicznego w Sanatorium "Bukowiec".

Do dnia 31.XII.1960 roku, czyli w okresie 15 lat pracy oddziału wykonano ogółem 8 796 zabiegów operacyjnych, a mianowicie:

- 245 resekcji tkanki płucnej
- 2 450 torakoplastyk
- 448 odm zewnątrzopłucnych
- 134 plomb płucnych
- 726 zabiegów na nerwie przeponowym
- 2 560 zabiegów Jacobaeusa
- 2 093 bronchoskopii i bronchografii

Wzrost 8.7.96

oraz 140 zabiegów "różnych".

Szczegółowe zestawienie zabiegów w rozbiciu na lata i rodzaje operacji przedstawia tablica /w załączeniu/.

Rys rozwojowy oddziału

A oto kilka danych z okresu sprawozdawczego. Oddział chirurgiczny sanatorium "Bukowiec" rozpoczyna działalność jako pierwszy oddział sanatoryjny tego typu w Polsce Ludowej. Już dnia 11 sierpnia 1945 roku: wykonuje się w Bukowcu pierwszy zabieg Jacobaeusa, a dnia 28 marca: 1946 roku pierwszą torakoplastykę.

Obsada lekarska oddziału początkowo nieliczna /3 lekarzy/, wkrótce powiększa się, szczególnie w okresie kierownictwa chirurgicznego, prof. dr K. Dębickiego w latach od 1947/48. Zakres działalności szkoleniowo-dydaktycznej osiąga właśnie w tym czasie swój szczyt, gdyż napływ le-

karzy z innych ośrodków jest szczególnie liczny, a zapotrzebowanie na ftizjochirurgów bardzo duże.

W Bukowcu odbywa się w 1946 r. zorganizowany przez Prof. dr L. Węgrzynowskiego pierwszy powojenny Zjazd Dyrektorów Sanatoriów P-Gruźliczych i powstaje pierwszy powojenny oddział Polskiego Towarzystwa Ftizjatrycznego.

Od roku 1948 po objęciu przez prof. K. Dębickiego Katedry chirurgii w Gdańsku oddział prowadził dr med. S. Warszewski, w oparciu o konsultacje dyrektora II Kliniki Chirurgicznej Akademii Medycznej we Wrocławiu Prof. dr W. Brossa, koryfeusza ftizjochirurgii w Polsce.

"Dni konsultacyjne" organizowane przy współdziałaniu kliniki wrocławskiej z bogatym programem, skupiają licznych lekarzy ftizjatrów i chirurgów ze szpitali i zakładów przeciwgruźliczych województwa wrocławskiego, stając się ważnym czynnikiem szkoleniowym, decydującym o poziomie usług ośrodka kowarskiego.

Oddział liczący początkowo 30 łóżek chirurgicznych, powiększa się do 100 łóżek, z podziałem na część "czystą" i "ropną". Stały zespół operacyjny w liczbie pięciu lekarzy wykonuje ponad 500 zabiegów rocznie. W kwietniu 1952 r. "Bukowiec" gości 200 osobową wycieczkę 26 Ogólnopolskiego Zjazdu Chirurgów Polskich we Wrocławiu wraz z gośćmi zagranicznymi.

W tymże roku wprowadza się do diagnostyki gruźlicy rutynowe wziernikowanie drzewa oskrzelowego wraz z bronchografią, szczególnie u chorych ze wskazaniami operacyjnymi.

W roku 1953 ogólna liczba wykonanych zabiegów operacyjnych osiąga cyfrę 4 955 operacji, natomiast materiał torakoplastyk /największy w kraju/ wynosi 1 565 zabiegów a torakokaustyk 2 230 zabiegów.

Metodę wycinania wiąższu płucnego wprowadza się w oddziale w roku 1955 przy bardzo życzliwym poparciu ze strony Konsultanta Krajowego w zakresie ftizjochirurgii Prof. dr W. Rzepeckiego. Ordynator oddziału odbywa uprzednio kurs resekcji tkanki płucnej w oddziale chirurgicznym Prof. dr L. Manteuffla w Instytucie Gruźlicy w Warszawie. Do końca 1960 roku przeprowadza się w Bukowcu 245 resekcji.

Zasięg działalności chirurgicznej oddziału obejmuje nie tylko zespół kowarski, skupiający chorych z terenu całego kraju w 10 zakładach przeciwgruźliczych, lecz umożliwia korzystanie z usług konsultacyjnych i chirurgicznych pobliskim zespołom i sanatoriom /Sokołowsko, Gryfów Śląski, Sanatorium P.K.P. w Szklarskiej Porębie, Sanatorium M.S.W. "Korczakowo"/.

Metody operacyjne

W okresie początkowym /1945-1947/ wykonuje się torakoplastyki górno-boczne sposobem Graf-Schmidta i Maurera, pneumonolizy, plomby parafinowe stałe oraz bardzo liczne torakokaustyki /np. w r.1946 - 450 zabiegów/.

Prof. Dr K.Dębicki wprowadza nowoczesną torakoplastykę z zewnątrz-powięziowym odwarstwieniem płuca sposobem Semba, spełniającym postulat "odprężenia i koncentrycznego zapadu płuca". Zarzuca się metodę zakładania plomb parafinowych stałych wg Baera, grożących poważnymi powikłaniami w postaci przebicia tkanki płucnej i zropienia.

Wprowadza się metodę leczenia odną zewnątrzopłucną u osób młodocianych, jako zabiegu odwracalnego i mniej doszczętnego od torakoplastyki.

Oprócz plastyk "standardowych" sposobem Semba wykonuje się torakoplastyki poprawcze w różnych modyfikacjach, doszczętne sposobem Schedego w ropniakach opłucnej, plomby mięśniowe de Vintera, pneumotomie i torakotomie. Z innych zabiegów operacyjnych przeprowadzanych w oddziale, należy wymienić pojedyncze zabiegi na układzie kostnym objętym procesem gruźliczym /operacje kręgosłupa sposobem Albee, sekwestrotomie, wyłuszczenie ropni zimnych/ i operacje z zakresu chirurgii miękkiej /laparatomie, appendektomie, epididymektomie/.

Od roku 1951 stosuje się na większym materiale chorych /ponad 100 przypadków/ leczenie chirurgiczne skojarzone olbrzymiej jamy gruźliczej w płucach /drenaż ssący + torakoplastyka/ oraz torakoplastykę sposobem Kiselewa, z wgłobieniem jamy olbrzymiej i przyszcyciem szczytu płuca. Przeprowadza się również pojedyncze próby leczenia tego rodzaju jam za pomocą kawernostomii /spolecotomii/.

Sprawę leczenia ropniaków opłucnej zreferowano na III Dniu Torakochirurgicznym we Wrocławiu /1955 r./ na materiale 121 przypadków ropniaków podmowych i po zabiegu Jacobaeusa.

Opracowuje się i ogłasza własną odmianę korekcyjnej torakoplastyki /1955 r./ z wytworzeniem "dachu kostnego" nad odwarstwowanym szczytem z utrzymującą się jamą resztkową po nieskutecznej torakoplastyce. Ponadto stosuje się inne odmiany torakoplastyki np. sposobem Alarcona i osteoplastyki sposobem Björka u pewnej ilości chorych z określonymi wskazaniami.

Wprowadzenie resekcji mięszu płucnego /1955 r./ jako metody z wyboru w pewnych postaciach gruźlicy płuc /gruźliczaki, jamy resztkowe po leczeniu zapadowym, jamy dolnopłątowe, olbrzymie, mnogie, współlistnie-

nie spraw ropnych z gruźlicą w płucu, płacie czy segmencie zniszczonym, przebicie jamy, ciężkie krwotoki/ pozwoliło uzyskać w ponad 80% przypadków operowanych /nieraz ze wskazań wręcz rozpaczliwych/ korzystne wyniki lecznicze, przy śmiertelności operacyjnej /do trzech miesięcy/ wynoszącej 7% i przetoce oskrzelowej u 6% chorych.

Rezultatem podróży naukowej do Niemieckiej Republiki Demokratycznej /1956 r./ jest wprowadzenie tworzywa sztucznego /poliamidu do chirurgicznej kolapsoterapii jako zabiegu samodzielnego /torakoplastyka + plomba/ lub uzupełniającego /proteza poresekcyjna/ zamiast osteoplastyki sposobem Björka.

Na podstawie operowanego materiału chorych z jamistą gruźlicą płuc, doszliśmy do przekonania, że leczenie resekcyjną i zapadową doskonale uzupełniają się wzajemnie przy ścisłym indywidualizowaniu wskazań operacyjnych i racjonalnym leczeniu przed i pooperacyjnym, a dobre odległe wyniki można uzyskać tak jedną jak i drugą metodą.

Szkolenie i praca naukowa

W ciągu okresu sprawozdawczego przeprowadzono w oddziale systematyczne szkolenie całkowite /5 lekarzy/ lub częściowe w zakresie ftizjochirurgii /7 lekarzy/, a wyszkolenie w technice przepalania zrostów opłucnowych otrzymało 17 lekarzy ftizjatrów. Ogółem w oddziale szkoliło się 29 lekarzy, a tytuły specjalistyczne ftizjochirurgii i ftizjatrii uzyskało 5 lekarzy.

1950 W ciągu ostatniego roku uruchomiono w oddziale pracownię badań czynnościowych narządu oddechowego oraz pracownię doświadczalną.

14
1 Z oddziału wyszły drukiem 23 prace naukowe o tematyce ftizjochirurgicznej i ftizjatrycznej, opublikowane w piśmiennictwie fachowym. Doktorat medycyny uzyskał jeden lekarz.

Czynny udział oddziału w zjazdach i konferencjach naukowych przedstawia następujące zestawienie:

<u>Rok</u>	<u>miejsce zjazdu</u>	<u>liczba referatów</u>
1946	Bukowiec	3 referaty
1947	Wrocław	2 referaty
1948	Kraków	1 referat
1948	Smukała	1 referat
1951	Bytom-Rokitnica	1 referat
1953	Wrocław	2 referaty
1955	Kraków	1 referat
1955	Kowary	2 referaty
1956	Warszawa	1 referat
1958	Zakopane	3 referaty
1964	Poznań	2 referaty

ZESTAWIENIE ZABIEGÓW OPERACYJNYCH W LATACH 1945 - 1960 PAŃSTW. SANAT. "BUKOWIEC"

R o k	Zabiegi Jacobaeusa	Zabiegi na n. przepon.	Broncho-skopie	Torako-plastyki	Odmy <i>Chirurg</i>	Plomby płucone	Resekcje tk. pł.	Różne **	Ogółem
1945	39	-	-	-	-	-	-	4	43
1946	449	40	-	148	21	8 *	-	12	678
1947	362	13	-	253	5	9 *	-	9	651
1948	316	60	-	288	14	-	-	14	692
1949	181	66	-	187	24	-	-	7	465
1950	293	218	-	179	31	-	-	5	726
1951	255	80	-	217	63	-	-	11	626
1952	247	87	21	199	21	-	-	6	581
1953	165	40	167	144	55	-	-	14	585
1954	132	45	131	186	51	-	-	19	565
1955	76	40	272	178	51	-	7	8	632
1956	24	21	309	129	35	11	41	9	579
1957	9	5	342	95	24	64	54	4	597
1958	4	4	266	50	13	25	67	4	433
1959	6	3	319	90	22	7	36	2	485
1960	2	4	266	106	18	10	40	12	458
Razem	2.560	726	2.093	2.450	448	134	245	140	8.796

* W latach 1946-47 wykonywano plomby parafinowe stałe. * Do zabiegów "różnych" zaliczono: pneumotomie /speleotomie/, torakotomie, drenaże /Moualdi, Büllau/, zabiegi z zakresu chirurgii ogólnej /laparotomie, extirpatio etc./.